

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Poperingevaart en de Moerdijkvaart anno 2026”

A. Poperingevaart

De bovenloop van de Poperingevaart, de Vleterbeek, ontspringt op de Katsberg in Frankrijk en stroomt in Abele, een deelgemeente van Poperinge, Vlaanderen binnen. In Poperinge verandert de beek van naam. Ze stroomt er als Poperingevaart verder tot in Elzendamme (Vleteren) waar ze in de IJzer uitmondt.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – IJzerbekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 13 juni 2025] en [Integraal Waterbeleid – IJzerbekken – Visie en acties]

a) Algemeen

De Poperingevaart is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Het gebied maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie.

De Poperingevaart heeft een matige biologische waterkwaliteit. Vooral de bovenloop, de Vleterbeek, heeft kansen om naar een goede toestand te evolueren. Vooral het fosfor- en stikstofgehalte en organische belasting zijn nog te hoog. De fosforconcentratie is stroomopwaarts ter hoogte van Abele al hoog. Pesticiden vormen vooral voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater een belangrijk aandachtspunt. Zowel de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) als De Watergroep monitoren, analyseren en sensibiliseren over pesticiden, onder andere via Inagro en de landbouworganisaties (7B_E_0030).

Zowel de rioleringsgraad (74%) als de zuiveringsgraad (71%) zijn relatief laag (bron: AWIS databank VMM 2021). Toch is de uitvoeringsgraad van de riolering hoog (92%) wat erop wijst dat de betrokken gemeenten al flinke inspanningen hebben geleverd inzake de uitbouw van het rioolstelsel.

De stad Poperinge en de gemeente Vleteren investeren verder in de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur en aanleg van IBA's. Liefst 20% van het afvalwater van de inwoners in dit waterlichaam moet immers gezuiverd worden door IBA's. De stad Poperinge en de gemeente Vleteren zijn volop bezig met de plaatsing van IBA's voor de vele verspreide bebouwing. Eind 2022 was 45% van de te plaatsen IBA's ook effectief geïnstalleerd.

Het huishoudelijk afvalwater van de dorpskernen Krombeke en Abele heeft nog een belangrijke plaatselijke impact op de Heidebeek en de Vleterbeek. De geplande dorpskernvernieuwing en plannen van Noréade voor de aansluiting van een deel van Abele moeten worden aangegrepen om in de nabije toekomst de sanering te voorzien van Abele.

In mei 2025 zijn in Vleteren de werken gestart van het subsidieproject Sanering Krombekestraat en Roggestraat (W222166). In totaal wordt het afvalwater van 61 inwoners gesaneerd door aanleg van een nieuwe riolering. De werken zullen duren tot begin 2027.

Het generieke landbouwbeleid (GLB en MAP) vormt een belangrijke basis voor de verdere verbetering van de waterkwaliteit. Voor de Hollebeek en Spanebeek werd door de provincie verder gebouwd op monitoring en analyse door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) om te werken naar een goede waterkwaliteit voor de MAP-meetpunten en het verhogen van de waterbeschikbaarheid. Ondanks de vele inspanningen van de landbouwers resulteerde dit nog niet in een goede waterkwaliteit. Het projectvoorstel omvat de verdergaande aanpak van diffuse lozingen onder andere uit drainages, inzetten op het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen, verminderen van erosie, verhogen van de biodiversiteit en beleving van het landschap.

Begin 2024 werden door het Departement Omgeving investeringsmiddelen voor het project "Lokale gebiedsdeal droogte IJzer- en Handzamevallei" toegekend. Met als deelproject : ruimte voor water, in een landbouwlandschap 'Veerkrachtig watersysteem Hollebeek-Spanebeek' (Vleteren, Poperinge). [Weerbare Westhoek]

In 2024-2025 liep een monitoringcampagne om de waterkwaliteit van de Hollebeek en Spanebeek te bepalen. Op basis van de resultaten en aanbevelingen zullen acties worden uitgewerkt om de waterkwaliteit te verbeteren.

Inagro is erosiecoördinator voor onder andere de stad Poperinge. Er wordt een project voorbereid voor de Provenstraat langs de Bommelaarsbeek in kader van het erosiebesluit. (8B_A_0171)

b) Hydromorfologie of structuurkwaliteit

De Poperingevaart werd in 2009 stroomafwaarts Poperinge al ecologisch ingericht, waarbij ook een belangrijk vismigratieknelpunt in het centrum van Poperinge werd opgelost. Daardoor is vrije vismigratie over het grootste deel van de Poperingevaart mogelijk bij normale waterstanden.

In 2025 bereidde de Vlaamse Milieumaatschappij verder een lokaal oeverherstel voor van de Poperingevaart op 6 locaties en sanering van nog een klein vismigratieknelpunt. (onderdeel van Provaly) Verder plant de Vlaamse Milieumaatschappij op middellange termijn een nieuw oeverzoneproject met zacht hellende oevers tussen de Woestenseweg en de Kruisboomstraat.

Voor de Vleterbeek stroomopwaarts van Poperinge zijn kansen om vismigratie nog verder stroomopwaarts door te trekken en door een ecologische inrichting nog meer in te zetten op het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen (8A_D_0136, 8A_D_0137). De belangrijkste uitdagingen hier zijn de financiering en het lokale draagvlak te vinden.

Er zijn mogelijkheden voor financiering via de Provinciale Visserijcommissie in kader van vismigratie en voor de ecologische inrichting van Vleterbeek, Winterbeek, Lenebeek, Bernardsbeek, Nattebeek en Hoeslandbeek (8A_D_0138, 8A_D_0139, 8A_D_0140, 8A_D_0141, 8A_D_0142) bekijkt de Vlaamse Milieumaatschappij de mogelijkheid om het voorbereidend onderzoek in een bestek dienstverlener op te nemen. Ook voor de subsidieoproep "Levend Water" komen deze acties in aanmerking.

2. Visbestandgegevens

In onder meer 2022 en 2023 werd de Poperingevaart door INBO afgevist.

a) Afvissing in 2022

Er werden 12 vissoorten gevangen, namelijk biermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, kleine modderkruiper, kopvoorn, paling, pos, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars en zeelt.

b) Afvissing in 2023

In 2023 werden 10 vissoorten gevangen, namelijk baars, biermpje, blankvoorn, kopvoorn, paling, riviergrondel, snoek, vetje, driedoornige stekelbaars en kleine modderkruiper.

[Zie: Tabellen in bijlage]

B. Moerdijkvaart

De Donkbeek, Koolveldbeek, Engelbeek, Aletebeek, Boergonjevaart ontspringen op het plateau van Wijnendale en wateren samen als Moerdijkvaart af naar het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort. Het lagergelegen gebied de Moere van Gistel wordt door middel van een pompemaal ontwatert naar de Moerdijkvaart.

1. Waterkwaliteit

De afstroomgebieden van Moerdijkvaart, Langgeleed en Ringslot zijn een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn)

De Moerdijkvaart heeft nog een slechte biologische kwaliteit. Er komen namelijk weinig tot geen waterplanten (macrofyten) en fytoplankton (wieren en algen) voor. De macro-invertebraten en vissen worden wel al als matig beoordeeld. Er is soms vissterfte op de Moerdijkvaart. Er is een vrije verbinding met het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort. Binnen het afstroomgebied vormen verschillende pompgemalen vismigratieknelpunten.

Het zuurstofgehalte en het stikstofgehalte zijn meestal goed. Om vissterfte te voorkomen in de Moerdijkvaart wordt bij een laag zuurstofgehalte tijdelijk een beluchter geplaatst. Het fosforgehalte scoort nog ontoereikend, maar is bij de laagste waarden in het IJzerbekken. De meest beperkende factor is de hoge geleidbaarheid.

Deze hoge geleidbaarheid wordt gemeten in lange droge periode. De oorsprong ligt waarschijnlijk in het lagergelegen pompgebied Moere. Het ondiepe grondwater is er zout en komt op een diepte van minder dan 2m onder de oppervlakte voor. Tijdens lange droge perioden kwelt dit zoute water naar de oppervlakte. Om dit effect tegen te gaan kan langer een hoger waterpeil aangehouden worden.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (85%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel bijna de helft (43%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben ongeveer de andere helft (42%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

Om een antwoord te bieden op de slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor optimale bemesting en uitbouw van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen nog vaak incidenten voor, zoals huishoudelijk afvalwater in de regenwaterriolering die loost op de Akkerbeek in Eernegem of lozing van mest of erfsappen op de Koolveldbeek/Blekerijbeek in Ichtegem, de Hogeveldebeek in Eernegem, de Bourgognebeek in Eernegem, het Vaartdijkgeleed in Gistel. De oorzaken worden opgespoord en structurele problemen worden aangepakt.

In het bovenstroomse gedeelte bevinden zich de dorpskernen van Koekelare, Ichtegem, Eernegem en Aatrijke. Het huishoudelijk afvalwater wordt binnen het afstroomgebied gezuiverd in de KWZI's Zande, Gistel-Moere, Koekelare of wordt naar de RWZI van Oostende gevoerd. Om de invloed van overstortwerking van de dorpen Koekelare, Eernegem, Ichtegem en Gistel te beperken worden verder gescheiden rioleringen aangelegd. De KWZI van Wijnendale is nog te bouwen en is erg belangrijk omwille van de vuilvracht die zal worden weg gehaald van onder andere de Kasteelbeek in het habitatrichtlijngebied bos van Wijnendale en Moubeek (aandachtsgebied Rivierbeek Hertsbergebeek in het bekken van de Brugse Polders). Het aandeel verspreide bebouwing die het huishoudelijk afvalwater individueel moet zuiveren (IBA) is in dit afstroomgebied beperkt.

Ook in het afstroomgebied van de Moerdijkvaart zijn kansen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dit kwam uit monitoring en analyse in 2020-2021 (7B_K_0030). Momenteel loopt hierover geen gebiedsgericht overleg water.

De provincie heeft oeverinrichtingswerken uitgevoerd aan de Moerdijkvaart en Moerdijkbeek.

VMM heeft het project voor het verhogen van de bergingscapaciteit en ecologische oeverinrichting van de Moerdijkvaart in Gistel tijdelijk stilgezet (6_F_0363). Het project voorziet in het herstel van de bedijking en een ecologische inrichting van de waterloop tussen de Vaartstraat en de Nieuwlandstraat. Dit project sluit aan op de inrichting van de Moerdijkvaart tussen de Keiweg en de Vaartstraat. De grondverwerving verloopt moeizaam.

2. Visbestandgegevens

Er werden geen recente visbestandgegevens bij het INBO gevonden.

Het meest recente is een afvissing van 2012.

a) Afvissing in 2009

De Moerdijkvaart bemonsterde het INBO in 2009 op twee locaties door middel van elektrovisserij en fuiken. Men ving volgende 12 vissoorten: driedoornige stekelbaars, baars, bittervoorn, blankvoorn, brasem, giebel, karper, kolblei, paling, pos, rietvoorn en winde. Giebel, gevolgd door blankvoorn zijn de meest gevangen soorten. Karper domineert naar biomassa toe. Op de locatie te Ichtegem ving men negen soorten, in 1997 ving men hier doormiddel van sleepnetvisserij geen vis. Te Gistel, 10 vissoorten, in 1997 ving men hier doormiddel van sleepnetvisserij zeven soorten. Op beide locaties scoort de index een 'ontoereikende kwaliteit'.

De Moerdijkvaart werd ook nog, door de Provinciale Visserijcommissie van West-Vlaanderen, in een campagne in 2004 op drie (andere) locaties bevestigd. Men ving slechts op één locatie vis. De vangsten bestonden uit: zeelt, rietvoorn, blankvoorn, baars, kolblei, brasem, bittervoorn, paling, giebel, winde, karper, snoekbaars, paling, riviergrondel en pos. Rietvoorn was de meest gevangen soort, qua biomassa domineerde giebel (bron: veldgegevens PVC West-Vlaanderen).

[Zie: Van Thuyne, G. en Breine, J. (2010). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2009. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2010 (rapportnr.42). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

b) Afvissing in 2012

In 2012 werden 4 vissoorten gevangen, namelijk baars, driedoornige stekelbaars, paling en pos.

[Zie: Tabel in bijlage]

Wolvertem, maart 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afvissingen Poperingevaart in 2022 en 2023

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	bermpje	389.33	725.69
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	bittervoorn	1.00	1.50
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	blankvoorn	6.50	4.90
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	blauwband	1.50	1.15
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	driedoornige stekelbaars	56.00	19.15
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	kleine modderkruiper	2.00	3.45
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	kopvoorn	5.00	581.20
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	paling	14.33	778.77
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	pos	1.00	9.20
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	riviergrondel	4.33	26.93
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	tiendoornige stekelbaars	24.67	10.73
Poperingevaart	37003/176323	Woesten,Wippehoek	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2022	zeelt	1.00	1.00

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	baars	4.00	144.10
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	bermpje	37.00	243.20
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	blankvoorn	1.00	4.50
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	kopvoorn	1.00	171.40
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	paling	15.00	341.40
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	riviergrondel	6.00	70.90
Poperingevaart	35707/174139	Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	snoek	1.00	1450.00
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	baars	1.00	100.60
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	bermpje	95.00	581.20
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	blankvoorn	1.00	91.80
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	kopvoorn	11.00	4285.20
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	paling	30.00	1837.80
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	riviergrondel	16.00	159.70
Poperingevaart	33266/171285	Rood Kruis	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	vetje	2.00	3.30
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	baars	1.00	20.60
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	bermpje	4.00	22.80
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	blankvoorn	38.00	366.10
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	driedoornige stekelbaars	1.00	1.50
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	kleine modderkruiper	2.00	11.50
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	paling	5.00	158.60
Poperingevaart	35673/174097	SO Pezelhoekstraat	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2023	riviergrondel	8.00	47.80

CIW – oppervlaktewaterlichamen – Ijzerbekken

<p>☐ Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_12	POPERINGEVAART	Alveringem, Heuvelland, Ieper, Lo-Reninge, Poperinge, Vleteren
---	---------	----------------	--

TABEL afvissing Moerdijkvaart in 2012

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Moerdijkvaart	53590/203881 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	baars	7.00	120.60
Moerdijkvaart	51544/207645 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	baars	6.00	97.20
Moerdijkvaart	53590/203881 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	driedoornige stekelbaars	1.00	1.10
Moerdijkvaart	51544/207645 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	driedoornige stekelbaars	2.00	2.90
Moerdijkvaart	53590/203881 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	paling	4.00	187.00
Moerdijkvaart	51544/207645 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	paling	9.00	476.50
Moerdijkvaart	53590/203881 /		Gistel	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2012	pos	4.00	84.20

CIW – oppervlaktewaterlichamen – Ijzerbekken

<p>Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL11_L1	MOERDIJKVAART	Gistel, Oudenburg
--	---------	---------------	-------------------

<p>⇒ Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen 	L11L1109	MOERDIJKVAART L1	Gistel, Ichtegem, Koekelare, Oudenburg, Torhout
--	----------	------------------	---